

TEXT DEL PROGRAMA. MONTSERRAT ROIG

Josep M. Benet i Jornet

La Montserrat volia entendre el món. I volia entendre el món en tots els sentits. I això potser seria el que unificaria, doncs, tot. Des de la seva frivolitat i la seva vida intensa, al rigor i l'esforç per arribar al més profund de qualsevol història que investigués, que volgués saber.

Dolors Oller

En Gabriel Ferrater deia, amb aquella veu que té, deia: "L'arquitectura més ben articulada de la facultat". Era alta, esvelta i, a més, tenia la gràcia de la persona que viu per tenir una funció al món. Per fer unes coses, no?

Àlex Martínez Roig

Va arribar a ser una líder d'opinió de lo que era per mi la gran massa social de Catalunya al marge dels partits polítics... En aquest sentit era una referència, evidentment. Per tota una generació molt important va ser una referència ètica.

Rosa Montero

Quiero que quede bien claro que, aunque a ella le encantaba el periodismo y era una periodista fenomenal, donde tenía su corazón, en donde tenía su pasión, y lo que de verdad se sentía era novelista.

Títol MONTSERRAT ROIG. Retrat d'una mirada

Josep M. Benet i Jornet

Vaig conèixer la Montserrat Roig l'any 1962, diria, quan vaig entrar a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual. Era una noia que no parava: volia saber, saber, saber. Volia informació, informació, informació. I volia avançar. Tenia molta pressa. És curiós. Tenia molta pressa per viure i conèixer coses.

Dolors Oller

Bé, la vaig conèixer a la universitat. Ella era una líder, eh? Aquelles persones que són líders. Era molt maca, i era molt simpàtica, i tenia una energia molt gran. Era una barreja de raó i sentiment.

Narració

Per a Montserrat Roig, l'entrada a la facultat suposa un esclat personal. Participar molt activament de l'efervescència política dels anys seixanta la marca profundament. El seu compromís per la

defensa de les llibertats l'acabarà convertint en una de les veus clau de la transició a Catalunya.

Àlex Martínez Roig

Jo crec que amb ella surt tot "fua!", com una explosió, no? Home, és una dona que pertany a la generació, per mi, més interessant. És una generació que comença a la universitat als anys 60, que comença a lluitar pels seus drets, que comença a lluitar per la llibertat, que comença a lluitar per l'avortament, que comença a lluitar pel divorci... i, a més, va guanyant... totes les batalles, les va guanyant. Després guanya la batalla per l'alliberació de la dona, per un reconeixement del paper de la dona dins la societat, i segueix guanyant batalles. I tot això fa que "fua"!... esclati un personatge excepcional.

Narració

El 1970, Montserrat Roig participa en la tancada a Montserrat en contra del procés de Burgos. Amb la carrera acabada, la Roig ha començat a treballar en el món editorial. Durant la tancada, s'assabenta que ha guanyat el premi Víctor Català amb el seu primer llibre, el recull de contes *Molta roba i poc sabó*. Ha nascut l'escriptora.

Maria Rosa Roig

Jo vaig estar 15 anys fora, i torno, ja, per quedar-me, i estava la família a l'aeroport esperant-me, i quan vaig veure la Montserrat, pues..., vaig *flipar*, em vaig quedar... em vaig enterar que havia guanyat un premi, que es dedicava a la literatura..., perquè aquella nena que havia deixat jo era una dona preciosa, súper moderna, amb minifaldilla, amb el nen penjat a l'esquena, el cabell tallat així a la Mia Farrow, i dic "bueno, aquesta és la Montserrat aquella nena que m'emprenyava fent de canguro?"

Narració

El mateix any que guanya el premi Víctor Català, neix el Roger, el seu primer fill.

Roger Sempere

El personatge Barcelona, el personatge de Barcelona, en la nostra mare, és molt important. Es veu, surt a les seves novel·les, surt en els seus articles. A ella li agradava molt Barcelona, i per això la retratava en els seus escrits. Tant li agradava, que jo recordo -- aquest és un record molt, molt, molt íntim-- que allà cap a l'any 91 em va convidar a dinar a Montjuïc, a un restaurant que hi ha on es veu a tota Barcelona. Va ser una manera de dir-me "mira, això és el que a mi m'ha agradat, vull que dinem avui aquí tots dos junts", perquè Barcelona era molt important per ella.

Annie Goetzinger

Sempre dic Barcelona quan parlo de la Montserrat. És una cosa que em surt naturalment perquè era molt barcelonina. Ella em va fer sentir com una dona de l'Eixample... Pensant en tot això a vegades li deia: "Jo hauria pogut néixer a l'Eixample." Amb lo que ara sé de l'Eixample, és com si jo tingués un passat, una infantesa a l'Eixample.

Narració

Annie Goetzinger és una coneguda dibuixant de còmics francesa, va ser veïna i amiga de la Montserrat durant més de 15 anys.

Annie Goetzinger

A mi sempre m'ha agradat dibuixar gent del meu entorn als meus còmics, que la gent es conegui, o no. Primer la vaig dibuixar a la Felina. Ens agradava molt disfressar-nos i la vaig posar de marquesa i això li va fer molta gràcia. Després la vaig utilitzar a Barcelonight. Volia parlar una mica de la Barcelona que jo havia conegut i, clar, en tot això hi havia de sortir la Montse. Ella forma part de... del meu càsting, saps? És a dir que aquest tipus de dona, sempre serà una dona com la Montserrat. Una dona amb tanta valentia, tant de talent, per mi, té la imatge de la Montserrat.

Roger Sempere

Jo vaig aprendre a conduir amb aquest cotxe, perquè a mi la meua mare no me'l deixava. No me'l deixava, entre altres coses, perquè no tenia carnet. Però sí que l'hi deixava a un amic meu, i ell, d'estranguis, me'l deixava a mi. Jo vaig aprendre a conduir amb aquest cotxe, que no és fàcil... El Dos Cavalls aquell era molt divertit, perquè quan anàvem tots junts, allà apretadíssims, érem molts nens i hi havien els fills de la Montse Blanes, nosaltres, elles dues davant, fumant, descapotant, fent corbes, rient, anant a la platja... era molt divertit.

Jordi Sempere

Jo... és que el que recordo més d'ella és la seva vessant de mare. Vull dir, no em preocupava massa si escrivia aquí o escrivia allà. Tu sabies que ho feia, però tu buscaves la mare. No buscaves..., vull dir, buscaves el consell de la mare i tot això. Però la part de la seva feina... doncs et quedava més lluny, no? Veies que feia un article diari, que treballava molt, però tu estàs allà com un fill, no?

Roger Sempere

Heu vist aquella foto, una altra, que està feta al pis de Bailén... La càmera de fotografia està molt baixa, i es veu el Jordi en un primer pla, desprésestic jo a la dreta, i es veuen joguines per allà al terra i tal. Sí, això era una escena, és una escena bastant familiar i bastant

com... Tot i que Montserrat Roig quan es tancava a treballar havia de concentrar-se, a vegades, doncs, prenia notes i estàvem tots jugant per allà i aquesta escena és bastant maca. On es veu a l'alfombra, em sembla. O potser no, potser al terra aquest de rajoles, ara no la recordo bé. Hi han juguines, per allà, estem jugant, i ella parlant per telèfon, prenent notes. Aquesta escena és bastant maca.

Jordi Sempere

Jo recordo algun cop fer la típica brometa de tirar aigua des del balcó i ella venia a participar de la gresca. Vull dir que era molt conscient de la feina que feia però al mateix temps sabia divertir-se i això sí que és una cosa, doncs, que hem heretat tots dos.

Narració

El segon fill de la Montserrat Roig, el Jordi, neix el 1975. Durant molts anys la Montserrat viu sola amb els nens, compaginant la seva vida de mare amb la seva vida d'escriptora i periodista.

Roger Sempere

Sort en teníem de viure en un pis on el passadís era llarguíssim i, llavors, les hores que ella es posava a treballar, nosaltres estàvem a l'altra banda de la casa amb les nostres coses, jugant, mirant la tele, amb amics.

Narració

Montserrat Roig viu pràcticament sempre al carrer Bailén de Barcelona. De petita, al número 39, i de gran, al 41, en un pis de lloguer. El pati interior on juguen els seus fills és el mateix pati on ella va créixer.

Glòria Roig

Aquest és el pati de casa, aquí és on vam créixer totes. Érem set germans, amb una diferència d'edat. Entre la Montserrat i jo ens dúiem gairebé 10 anys. esclar, jo la veia com una nena. Els records que jo tinc de la Montserrat... Sobretot, recordo els seus ulls. Ja de petita ho preguntava tot. Mirava amb aquests ulls, sabia escoltar molt, era molt presumida. La recordo molt maca.

Narració

Montserrat Roig neix el 1946. Filla de família petit burgesa, la seva vida i la seva obra estaran profundament lligades al barri de l'Eixample. En la dècada dels setanta, la Roig publica *Ramona Adéu*, *El temps de les cireres*, *L'hora violeta* i *L'òpera quotidiana*. Aquests quatre llibres es basen en un món que ella coneix bé, la vida portes endintre de la burgesia barcelonina.

Rosa Montero

Esos pequeños susurros que son la real vida y que van por abajo y que ella tenía... se sentía durante mucho tiempo de su vida. Sintió la necesidad moral de dar salida a esos susurros, ¿no? De hacerlos audibles. Eso es lo que, para ella, de alguna manera significaba el Ensanche también; que era una historia no contada. Una historia ocultada, de alguna manera.

Dolors Oller

Fixa't que la seva obra està molt meditada, perquè *Ramona, adéu*, que comença amb una cita de Segarra sobre la història, la petita història, la intrahistòria, és una novel·la amb tres personatges de tres generacions; vull dir que ella es proposa fer una saga que doni compte de les vivències d'aquest país des del punt de vista de les dones.

Narració

La història dels Miralpeix i els Ventura-Claret, les dues nissagues familiars que protagonitzen els llibres de la Roig, connecten amb el públic. La seva és una literatura d'èxit.

Josep M. Benet i Jornet

M'agradava molt que fes això, i que donés un món unitari, que donés un món en el qual poguéssim retrobar, en cada novel·la, els personatges que havien sortit en l'anterior, que potser en un.. tinguéssin un paper secundari, de sobte agafés el protagonisme un altre.

Dolors Oller

És molt interessant això, perquè si aconseguies entrar en aquest univers que t'ofereix una trama, un text, clar, si vas reconeixent els personatges --"ah sí, aquesta era filla d'aquella que es va casar i se'n va anar..."-- llavors sembla que sigui la família del costat, semblen uns veïns amb els quals has estat convisquent, o la teva família, i, esclar, té l'atractiu que entres en un món que et sembla real.

Rosa Montero

Montserrat ha sido muy importante en toda España. *La hora violeta* se vendió... 250.000 o 300 y pico mil ejemplares. *Tiempo de cerezas* pues poco menos. Ha sido una de las primeras novelistas del postfranquismo más vendidas en toda España, o sea que... ha sido una autora muy conocida y muy querida.

Dolors Oller

Esclar, jo penso que potser no se li ha valorat prou la seva dedicació a configurar imaginàriament una Barcelona que lligava amb la

Barcelona d'abans, i, per tant, donava... donava el sentit de la història de Barcelona. Potser és la que ho fa més.

Annie Goetzinger

Quan mires al pati veus que algunes finestres han canviat, però d'altres no, i això em recorda el temps que vivia allà.

Narració

A l'escala de la Montserrat, a Bailén 41, els veïns es converteixen en amics. Durant uns anys seran una comunitat molt particular.

Jordi i Roger Sempere

JS: Home, era una mica rotllo Fellini. L'ambient era així festiu, i una cosa divertida...

RS: Hem conegut gent intel·ligent, gent que juga, que fa teatre, i... jo ho valoro molt, ara. Ha estat un bon privilegi.

JS: Sí, era una cosa maca de viure, no?

Annie Goetzinger

La Montse, Roger, Jordi. Aquí, Víctor i Annie.

Roger i Jordi Sempere

RS: En el mateix replà teníem, o sigui, en el tercer primera hi havia l'Annie i en Víctor...

JS: L'Annie i en Víctor Mora

RS: L'Annie i en Víctor Mora... i que hi havia molta relació.. En Víctor és qui ens passava còmics.

JS: Còmics, sí, sí...

Roger Sempere

El nostre cosí vivia al pis de dalt, amb un amic seu periodista.

Àlex Martínez Roig

A casa meva, la nevera sempre estava buida. Anava a casa meva a dinar, a casa de la Montserrat sempre que podia o amb ella o amb els seus fills o amb qui estigues per allà, no? I allà vaig veure una mica que era la Catalunya que estava sortint del franquisme. Tu arribaves i mai sabies qui estava allà. Llavors, de repent, un dia arribaves i hi havia la Rosa Maria Sardà, i parlaves de teatre; un altre dia arribaves i estava... doncs Maruja Torres, i parlaves de periodisme o de tios..., perquè, a lo millor, parlaven d'homes, no?

Rosa Montero

"¡Priiing!" Sonaba el timbre y aparecía cualquiera, cualquier amigo, o sea que era un..., sí, era un lugar como de encuentro, con buenas vibraciones, y ella siempre estaba dispuesta a dar algo de comer,

algo de beber y una palmadita cariñosa, y la palabra justa, y el oído necesario para escuchar lo que le tuvieran que contar, ¿no?

Àlex Martínez Roig

Recordo... Hi havia un dia un líder polític comunista que va venir un dia a dinar allà, i jo vaig assistir, com sempre, d'observador... dic, tenia 19 anys, no era ningú... i clar, jo anava a escoltar. I li va fotre una bronca, la Montserrat, per la manera que tractava la seva dona. I era un comunista, diguem. O sigui, no tenia res a veure els ismes, sinó que lo que ella volia era una mica l'ètica de la vida, no?

Rosa Montero

Montserrat tenia temperament, naturalmente. No era una cosa flácida e imbécil. Tenia temperament, mucho temperament. Y si se agarraba un cabreo, desde luego se le notaba y lo sacaba. Te lo puedo asegurar. Así que sí: Montserrat, de mala leche, podía ser... podía ser muy directa.

Annie Goetzinger

Tenia aquesta cara seria, de tant en tant, de dona amb un compromís i tot això, i al mateix temps podia ser com una nena, havia guardat aquesta virtut.

Àlex Martínez Roig

No era una persona intensa, ficada en el seu paper. Jo crec que era lo que la feia tan seductora, també. Que els homes... m'imagino, perquè clar tampoc era una cosa que parlàvem molt sovint, no? Però m'imagino que aquest tipus de dones... després veus que no hi ha tantes, no? Que són capaços de tenir aquesta vida tan intensa en lo professional i després tan intensa en lo humà, no? Era una humanista, era una persona que, en aquest sentit, agafava la vida i li treia tot el suc possible, no? En tots els sentits.

Annie Goetzinger

De tant en tant, les dones es posaven nervioses amb ella, perquè a ella li agradava molt seduir, però ja se sabia, quan coneixies molt bé la Montse, que era una manera de ser.

Rosa Montero

Pues de repente estábamos en la cocina, recuerdo, de noche, hablando, charlando ahí. Y de repente suena, una vez más, el timbre, que viene alguien, y aparece un chaval, como de 17 o 18 años, rubito, todo con los ojitos azules, así muy timidillo... y dice "¡Ay, ay, pero si es mi sobrino. Mira Rosa, mi sobrino Àlex, ¡mira que guapo es!" y el pobre Àlex rojo como un tomate, y tal... "¿No es guapísimo?,

el pobre tartamudeando... y ese era Àlex Martínez Roig, que, además, es mi jefe en el suplemento dominical del País, ¿no?

Àlex Martínez Roig

Tenia un avantatge, i ella ho sabia, que era la credibilitat. Que era una persona amb una credibilitat excepcional. I jugava amb això, amb el sentit que ella assumia molt aquest paper, que tenia que defensar aquesta credibilitat. I en aquest sentit, si repassem els seus articles, són articles que no són... fets des d'algú que està donant consells, no?, sinó que està molt ficada en lo que és el fang de les coses vives, no?

Narració

Paral·lelament a la seva feina de novel·lista, Montserrat Roig va desenvolupar una carrera periodística d'èxit. Comença col·laborant al Mundo Diario, però van ser les seves columnes a El Periódico de Catalunya i, més tard, al diari Avui les que la van confirmar com a líder d'opinió per a tota una generació.

Dolors Oller

Al comprar el diari, lo primer que llegies era la Montserrat, a veure què deia avui, no? A vegades reies, o parlava de coses, "mira ja surten les seves... no sé, manies", i a vegades, normalment sempre, et donava la mesura, el record que havíem viscut per alguna cosa. I que s'havia d'anar treballant per aconseguir-ho.

Rosa Montero

Cuando haces un artículo diario, que a mi me parece una... verdaderamente, casi como un salto mortal circense, es difícilísimo, pues realmente vives, estás, es algo que es casi..., que forma parte de tu respiración. De tu respiración de pensamiento, de tu respiración lingüística, o sea que realmente está todo lo que te pasa por la cabeza. Y lo que te pasa por la cabeza es que Roger se ha caído y se ha roto las narices, Roger, tu hijo, o lo que te pasa por la cabeza es que acabas de leer en un periódico un artículo sobre yo que sé, sobre la ONU, que de repente te ha dejado helada.

Roger i Jordi Sempere

RS: Clar trobar el tema d'un article diari és complicat, i fins i tot a vegades ens feia participar "Digue'm un tema, digue'm un..." Eh, te'n recordes?

JS: Sí, sí. O ens feia fer alguna cosa o jugar a algun joc així de criatures i ella en treia una idea, no? Vull dir, això sí que...

JS: Sí. Jo jugava a bàsquet al passadís i ella va agafar un dia la idea i em sembla que va parlar de Licor 43, que era el Badalona, i ens van

enviar un lot de productes. I jo me'n recordo que li deia: "Doncs, va, demana un cotxe: un Mercedes, o parla de..."

RS: Però no era lo habitual, no?

Narració

El 1977 el circuit català de televisió espanyola estrena el programa d'entrevistes *Personatges*. Un cop per setmana, la Roig parla amb intel·lectuals i artistes catalans que fins aquell moment havien estat silenciats. Després d'aquest programa en vindran més, i tots mantindran el segell Roig.

Àlex Martínez Roig

Ella era molt amiga de la Rosa Montero. I jo crec que elles dos van ser una mica revolucionàries amb lo que era l'entrevista periodística, no? La Rosa ho va fer des d'*El País* i la Montserrat ho va fer des de la televisió, no? I sí que eren dones que forçaven entrar una mica la gent en les seves contradiccions, no?

Glòria Roig

Jo me'n recordo que a les seves entrevistes, que van tenir tant d'èxit, perquè ella s'asseia i deixava parlar l'altre... És a dir, sabia escoltar. Que ara es fan entrevistes i el que fa l'entrevistador... vol ser el protagonista. No, ella deixava, i de tant en tant, les deixava anar, de tant en tant punxava, coses que havia de punxar, si sabia que per aquí, però...

Josep M. Benet i Jornet

Era àvida, àvida, àvida. Xuclava de tot. I en aquestes entrevistes també xuclava. I, per tant, els grans temes que a ella més li interessaven els preguntava també, m'entens? I volia saber d'aquella persona els grans temes que ella de tota manera els generalitzava. Ella pensava "eren els meus temes, però també eren els temes que en aquest moment històric interessaven a un públic determinat" i llavors se'n feia com ressò. I, doncs, ella preguntava i preguntava i preguntava i preguntava.

Arxiu entrevista a Neus Català (Personatges, TVE)

MR: Què significa haver passat la deportació? Quines son les xacres que patiu vosaltres?

NC: Jo, aquests somnis i aquests fantasmes, havien sigut terribles per mi fins a un cert temps, en què una amiga em va fer explicar tota la meua vida de deportada, que sempre m'hi havia resistit, perquè no l'hi havia explicat mai a ningú, i jo sempre somiava que el que jo havia passat ho passaven els meus fills, i això era horrorós, era insuportable, i em despertava plorant, em passava de vegades mitja

hora sense saber on estava, jo estava al camp però hi havia els meus fills. I això era terrible.

Neus Català

Va ser, per a mi... conèixer Montserrat Roig és un privilegi. Poques persones, si n'hi ha. Bastantes, però no es fan veure. En aquells temps és la que va rompre el gel. Cal dir-ho. Va rompre el gel del silenci. Es va atrevir a fer una cosa fantàstica. Per a mi és una obra molt gran perquè hi ha filosofia, hi ha teologia, hi ha tot. Hi ha tot. Hi ha memòria, hi ha literatura. Hi ha tot. En aquell llibre hi ha tot. Tot. Tot. I està tan ben fet que jo crec que és una obra cimera.

Narració

Neus Català va estar en un camp de concentració nazi. La primera persona a qui va explicar la seva experiència va ser Montserrat Roig. El seu testimoni està recollit a *Els catalans als camps nazis*, que, amb el temps, s'ha convertit en un llibre de referència. Durant tres anys, la Roig se submergeix en l'horror nazi, una feina extremament dura, que va coincidir amb l'embaràs del seu segon fill, en Jordi.

Neus Català

Pensàvem que anava a avortar. Aquestos disbarats que sent, no pot ser que ho suporti. Va ser molt valenta. Va ser molt valenta. Pobre noia!

Rosa Montero

Sí, yo creo... Muy cerca del final de su vida, me dijo que del libro del que estaba más orgullosa--con gran modestia, lo dijo-- fue de *Noche y niebla*, que es "Els catalans en los campos nazis", está en la traducción al castellano... Vamos, me da igual, en los dos libros, los dos libros en catalán o en castellano. Que era el que estaba más orgullosa porque era la aportación... Ella consideraba que aquello era una aportación que había hecho a la memoria, a la memoria colectiva porque había hablado con gente que, efectivamente, se habían muerto. Ella había rescatado ese recuerdo, esa vivencia, esa historia, esa biografía de los catalanes que habían vivido, efectivamente, en el III Reich en los campos nazis.

Narració

A mitjans dels 80, la literatura de Montserrat Roig canvia. Amb la publicació del llibre de viatges *L'agulla daurada* inicia una etapa d'una literatura més personal, no tant de retrat i més de pensament. Aquest gir es confirma en les tres obres següents: *La veu melódica*, *El cant de la joventut* i *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*, el seu últim llibre.

Dolors Oller

És que els títols són molt interessants, perquè *La veu melodiosa* ja és un títol que implica que l'ha trobat, una veu. A la meua manera de veure, eh?

Josep M. Benet i Jornet

Ella, d'una banda, estava satisfeta amb tot el que havia escrit. D'altra banda doncs, no ho estava. Era una dona ambiciosa, i la insatisfacció és pròpia de la gent ambiciosa.

Rosa Montero

Y estaba ya en esa cosa, que era una literatura mucho más metafórica, ya te digo, más fantástica, más emblemática, más mítica, ¿no?, más profunda, desde mi punto de vista, una literatura más madura, efectivamente.

Rosa Montero

¡Y es que se murió con 46 años! Es que eso no es nada, es que eso no es nada... Entonces, es una pena, porque yo creo que en la década siguiente, en los 50, hubiera podido escribir unos novelones impresionantes. Tenía varias ideas en la cabeza, además.

Narració

Montserrat Roig mor el novembre de 1991, només un any després que se li detectés un càncer de pit.

Rosa Montero

Fue una mujer que vivió una vida intensísima... Yo creo que con los 46 años que vivió, pues vivió mucho más que gente que se ha muerto con 90, pero mucho más, y lo digo completamente en serio. O sea que era una vida... fue una vida muy rica...

Roger Sempere

Hi ha molta gent divertida, molta gent que sap viure, que és el que diríem de la Montserrat Roig, que va saber viure, s'ho va passar bé, i que va tenir molts amics, no? També m'agradaria que es recordés que... escolta, va viure un moment molt difícil. És interessant veure com una persona es pot comprometre i no deixar de banda la seva vida, no?

Àlex Martínez Roig

És un personatge únic i molt especial, i tant de bo fos capaç la societat de crear personatges així més sovint, no? Perquè ens donen més força com a societat davant de lo que és el poder que tenim, no?